

VANDAAAR

5E JAARGANG, NUMMER 1, LENTE 2011 | MAGAZINE OVER HET WERK VAN KERK IN ACTIE EN ICCO

➤ Ik zie je!

Microkrediet: Ontwikkeling in eigen handen

Geef net als Maarten

Kerk
in Actie

 Protestantse
Kerk

Zalig de werken van uw handen

Zalig zijn de werken van uw handen,
Heilige.
Zalig ook de handen, die het leven
koesteren;
zalig de handen die creatief zijn;
zalig de handen die pijn verzachten;
zalig de handen die weten te omhelzen;
zalig de handen die tuinen lieten
bloeien;
zalig de handen die van boosheid
knepen.

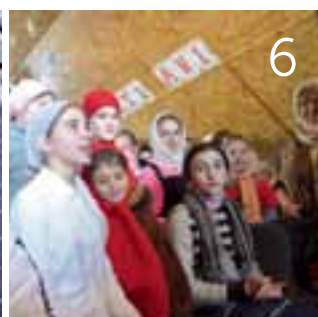
Zalig de handen die nieuwe zaad
hebben gezaaid;
zalig de handen die de oogst hebben
binnengehaald;
zalig de handen die hebben schoon-
gemaakt, gewassen, gedweild en
geschrobd;
zalig de handen vol rimpels van ouder-
dom;
zalig de handen vol littekens en schram-
men, omdat ze onrecht aanpakten;

zalig de handen die gaven en
ontvingen;
zalig de handjes die een belofte
inhouden;
zalig het werk van uw handen, Heilige.

Diann Neu
Bron: Soul Weaving, Brazilië (doopviering),
in: www.dederdekerk.nl

Bordurende vrouwen in Bangladesh
Foto: Matthias van Halem (fotoarchief Kerk in Actie)

Inhoud

➤
Together
Ik zie je!
Jongerenreis naar
Moldavië

◀
Microkrediet
Ontwikkeling in eigen
handen

➤
Notarieel schenken
Geef net als Maarten

- 04 Binnenland
Groene Kerken
- 06 Together
Jongeren in Moldavië
- 08 Interactief met Nigeria
- 10 Microkrediet
Zelfhulpgroepen in
Bangladesh
- 12 Interview
- 13 Column/Berichten
- 14 Notarieel schenken
- 15 Standplaats Brazilië

Colofon

VANDAAR, 5E JAARGANG, 2011, NO. 1 Vandaar biedt informatie aan gevers over het werk van Kerk in Actie en ICCO en legt verantwoording af over de besteding van de gelden voor projecten. Het magazine verschijnt 4 x per jaar en wordt gratis toegezonden aan hen die het werk van Kerk in Actie financieel ondersteunen.

KERK IN ACTIE EXPRESS

Wilt u op de hoogte blijven van het werk dat we met uw steun kunnen doen? Geef u dan op voor de maandelijkse e-mail-nieuwsbrief Kerk in Actie Express via www.kerkinactie.nl/express.

UITGEVER

Vandaar is een uitgave van Kerk in Actie, die namens de Protestantse Kerk in Nederland en tien oecumenisch georiënteerde kerken en organisaties het missionaire en werelddiaconale werk uitvoert. Dit in samenwerking met ICCO, de interkerkelijke organisatie voor ontwikkelingssamenwerking.

REDACTIE

Renate Barendregt, Paula van Cuilenburg (eindred.), Henk van IJken, Karel Jungheim, Jeroen Jurriens, Dick Kleinhesselink, Henk Lubberts, Hanan Nhass, Freek Visser (fotored.), Huub Wieringa

REDACTIEADRES

Postbus 456, 3500 AL Utrecht
E-mail: j.van.cuilenburg@kerkinactie.nl

BASISVORMGEVING

Reprovinci, Schoonhoven

OPMAAK EN DRUK

Interface Communicatie B.V., Ede
Koninklijke BDU, Barneveld

**Kerk
inActie**

ADMINISTRATIEADRES

Adreswijzigingen kunt u doorgeven aan: Donateurs-administratie Kerk in Actie, Postbus 456, 3500 AL Utrecht of tel.nr.: (030) 880 13 38, e-mail: adressen@kerkinactie.nl

BIJDRAGE KERK IN ACTIE

Wanneer u een vaste bijdrage geeft aan Kerk in Actie, dan wordt deze in de eerste week van de maand automatisch afgeschreven. Wij hanteren altijd het door u opgegeven vaste bedrag, rekeningnummer en frequentie. Wijzigingen ten aanzien van de machtiging kunt u doorgeven via tel. (030) 880 13 38.

ISSN 0167-2363

Groene Kerken

KERK EN DUURZAAMHEID: MEER SAMENHANG OP KOMST!

Sommige mensen zegt het woord duurzaamheid maar weinig, anderen komt het langzamerhand de keel uit. Maar duurzaamheid is en blijft een sleutelwoord voor ons bestaan aan het begin van de eenentwintigste eeuw.

Waarom roept het begrip ook in de kerken nog zo weinig warme gevoelens op? Is het vanwege de breedte en de ongrijpbaarheid? Past het niet in de kerkelijke taal? Of irriteert het misschien omdat het ons aanspreekt op ons eigen gedrag? Om van duurzaamheid in de kerken een levende zaak te maken, moeten we naar de praktijk, de werkelijkheid kijken: daar en hier, in Zuid en Noord, in samenleving en kerk. En met een goed oog voor de samenhang.

VAN KOPENHAGEN NAAR CUNCUN

In december 2009 vond de VN-klimaatconferentie in Kopenhagen plaats. Het leek wel of een groot deel van de wereld in Kopenhagen verzameld was en de rest ernaar keek. Ook de kerken waren volop betrokken en aanwezig. Met de verontrustende ontwikkelingen in de klimaatverandering stond immers de toekomst van de aarde en haar bewoners op het spel.

Een jaar, en een nieuwe VN-klimaatconferentie later, lijkt de stemming veel minder opgewonden. De conferentie in het Mexicaanse Cancun, december 2010, kreeg maar een fractie van de aandacht van haar voorganger in Kopenhagen. En in tegenstelling tot toen werden in geen enkele kerk handtekeningen verzameld of klokken geluid.

Zou het dan toch meevallen met klimaat en milieu? Was al die drukte een beetje overdreven?

Wie de nu veel spaarzamere berichtgeving over klimaatverandering blijft volgen, krijgt bepaald geen geruststellende indruk. De opwarming van de aarde blijft gestaag doorgaan. De levensbedreigende gevolgen, die vooral zichtbaar zijn in heftige weersverschijnselen, waren ook afgelopen jaar op veel plaatsen waar te nemen. De risico's voor komende generaties blijven immens.

De in Cancun aanwezige politieke leiders waren zich gelukkig wel degelijk

KLIMAATMARS IN CUNCUN ▲

van al die gevaren bewust en slaagden er deze keer wél in om afspraken te maken. Ze beloofden onder andere er alles aan te doen om een stijging van 2 °C van de gemiddelde temperatuur op aarde (gemeten vanaf het einde van de negentiende eeuw) te voorkomen. Het overschrijden van die grens zal namelijk onomkeerbare rampzalige gevolgen hebben.

DUURZAAMHEID

Ergens in de jaren zeventig van de vorige eeuw is het misgegaan. Toen zijn we, vooral in het ontwikkelde deel van de wereld, levensbronnen meer gaan verbruiken dan ons toekwam. Sinds die tijd is het begrip *duurzame ontwikkeling* in zwang geraakt: gebruik van grondstoffen en ander eindig en kwetsbaar kapitaal op een wijze die hun herstelcapaciteit intact laat. Klimaatverandering is voor een groot deel te wijten aan niet duurzaam menselijk gedrag: een bijna ongeremde verbranding van fossiele brandstoffen en groei in de uitstoot van zogeheten broeikasgassen. De geleidelijke opwarming van de aarde, die sinds het

begin van de industriële revolutie meetbaar is, kreeg in de afgelopen jaren een opvallende versnelling. Als we voor latere generaties niet voor altijd als plundersaars en dieven te boek willen staan, zullen we forse maatregelen moeten nemen en duurzamer moeten leven.

KERKEN EN DUURZAAMHEID

Kerken hebben unieke eigenschappen: ze zijn over de hele wereld verspreid en ze zijn samengesteld uit mensen van alle denkbare soorten en maten. Dankzij deze eigenschappen zijn kerken al in een vroeg stadium attent op het milieu- en klimaatprobleem. Het onschatbare netwerk van de wereld-oecumene zorgde voor het doorgeven van ervaringen van getroffenen en van geëngageerde wetenschappers en kerkleiders. De Wereldraad van Kerken behoorde tot de eerste internationale klokkenluiders; organisaties op het gebied van zending, werelddiaconaat en ontwikkelings samenwerking distribueerden informatie en namen initiatieven voor bewustwording en actie. We danken er in ons land

historische acties aan. Denk maar aan de actie voor een *Nieuwe Levensstijl*, de groeiende aandacht voor milieu tijdens het *Conciliair Proces voor gerechtigheid, vrede en heil van de schepping* en de start van de oecumenische werkgroep *Kerk en Milieu*.

In de afgelopen jaren werden ontwikkelingsprojecten opgezet met een sterke nadruk op duurzaamheid, waaronder de opvang van de gevolgen van klimaatverandering en preventieve maatregelen. Iedere lezer van *Vandaar* kent wellicht de activiteiten van het *FairClimate* programma van ICCO & Kerk in Actie. Zie bijvoorbeeld het bericht op pagina 13 over groene energie en het artikel in het vorige nummer over de rechten van Moeder Aarde en de organisatie Cerdet. Ook zijn er dankzij *Kerk in Actie Interactief* aardig wat lokale kerkelijke gemeenten bij ontwikkelingsprojecten betrokken geraakt. De drieslag *Verminderen, Veranderen, Vergoeden* wordt langzaam gemeengoed. Recente aandacht voor het *FairClimate Fund* bouwt voort op die groeiende aandacht en betrokkenheid in de kring van diaconie en ZWO.

Maar zijn al die lokale gemeenten door hun duurzaamheid-contacten met bijvoorbeeld kerken in India, Zuid-Afrika, Kameroen of Brazilië ook buiten de kring van de diaconie of interactief meer op duurzaamheid gespist geworden?

SAMENHANG

Het is in onze gecompliceerde 'hokjes-samenleving' steeds lastiger om samenhangen te zien. Dat geldt ook voor al die verschillende aandachtsvelden en activiteiten die in kerken plaatsvinden. Zelfs in een kerkenraad kun je het overzicht zomaar kwijtraken. Toch is er een voortdurende opdracht en uitdaging: als kerk op alle niveaus de onderlinge verbanden blijven zien, in de verschillende vormen van kerkenwerk, in viering en vormingswerk, in dagelijks bestuur en diaconaat, in kerkwijk en woonwijk. Is dat niet precies waar het bij geloven om gaat: de dingen in samenhang leren zien, in een *bezielde verband*?

ICCO & Kerk in Actie gaan de komende tijd op het gebied van duurzaamheid, klimaat en milieu aan die samenhang meer aandacht besteden. Te vaak werden in het verleden lokale kerken van allerlei kanten met verschillende initiatieven benaderd. Denk aan FairClimate, Kerk en Milieu, Oikos, Kerk en Energie, Schepping Vieren, DISK, Michacursus en Tear. Kerkenraden werden er wel eens gek van en raakten eerder geïrriteerd dan geïnspireerd.

DE GROENE KERK KOMT ERAAN!

In december vorig jaar kwamen vertegenwoordigers van verschillende bij (inter)kerkelijke milieu- en duurzaamheidsactiviteiten betrokken organisaties bij elkaar. Ze spraken af meer samen te werken. Er wordt nu

➤ FairClimate is het klimaatprogramma van ICCO & Kerk in Actie. FairClimate werkt in elf ontwikkelingslanden, maar vraagt ook in Nederland aandacht voor klimaatverandering. FairClimate hanteert drie V's in de strijd tegen klimaatverandering: *verminderen* (omlaagbrengen van energieverbruik), *veranderen* (overstappen op groene energie) en *vergoeden* (compenseren van de eigen uitstoot van het broeikasgas CO₂).

Houd de komende maanden de websites van Kerk in Actie en FairClimate in de gaten voor nadere informatie over het *Groene Kerken Programma*: www.kerkinactie.nl en www.fairclimate.nl.

een samenhangend programma ontwikkeld dat voorlopig *Groene Kerken* heet. Als alles goed gaat, zijn lokale kerken over enige tijd niet meer hapsnap met duurzaamheid bezig maar is duurzaamheid een geïntegreerd onderdeel van vieren, leren en dienen. Duurzaamheid staat dan op de agenda van predikant, kerkenraad, kerkrentmeesters en diakenen. De lokale kerk wordt klimaatneutraal, niet een beetje maar helemaal duurzaam, doet mee en draagt bij aan FairClimate-fonds en -projecten en kijkt daarbij nog meer in de spiegel: Wat kunnen we zelf doen aan verduurzaming van ons beleid, beheer en gedrag? Waar vinden we materiaal voor een startdag, een themadienst, voor toerusting of diaconale actie? Daar en hier! Kunnen we als bestuur, als kerkleden en als partner in lokale samenleving en politiek bijdragen aan verduurzaming?

Wie in de eigen kerk zulke vragen stelt, begint aan een moeizame zoektocht langs vele adressen en websites, vindt van alles maar geen samenhangend overzicht of programma. Dat wordt anders. Vraag en aanbod zijn straks beter op elkaar afgestemd en organisaties zullen beter samenwerken. ZWO-groepen en kerkrentmeesters hebben dan een gemeenschappelijk groen doel voor ogen. Nog even en duurzaamheid raakt echt verankerd in het hele kerkenwerk!

Kees Tinga is medewerker Kerk in Actie Binnenland.

Ik zie je!

JONGERENREIS NAAR MOLDAVIË

Vijf jonge meiden vertrokken december vorig jaar in het kader van de 40dagentijd-campagne voor een week naar Moldavië. Een reis georganiseerd door Together en JOP met als doel 'zien, ontmoeten en delen'.

De jongeren Alina, Dianne, Hanna, Ytina en Anna bezochten de partnerorganisatie van Kerk in Actie *Moldovan Christian Aid* (MCA). Een organisatie die zich onder andere richt op hulp aan ouderen, kinderen en slachtoffers van mensenhandel. Een van de projecten van MCA is *Begin van nieuw leven* dat hulp biedt aan jonge alleenstaande moeders en zwangere vrouwen.

Een **impressie** van deze jongerenreis en van een project in Rotterdam dat eveneens steun verleent aan jonge alleenstaande moeders.

▲ STRAATBEELD MOLDAVIË

GRIJS

De stad is versierd met een dikke pak sneeuw. De straten en appartementencomplexen zijn helemaal wit, zelfs aan de auto's hangen ijspegels. Dit is Chisinau, de hoofdstad van Moldavië.

Ook bekend om zijn armoede, want Moldavië is het armste land van Europa. 'Mijn eerste indruk van Moldavië bevestigde het beeld dat ik had van een Oostblokland,' vertelt Dianne. 'Gruwe flats, slechte wegen, vieze auto's.'

'In de stad zijn veel grijze, oude gebouwen,' vult Hanna aan. 'Flats zijn in slechte staat. Die zouden in Nederland allang zijn platgegooid. Van de mensen op straat kreeg ik verder niet de indruk dat ze gelukkig zijn.'

ARMOEDE

Moldavië is een land dat kampt met verschillende problemen: onstabiele regering, armoede, alcoholmisbruik, vrouwenhandel, seksueel misbruik, gebroken families, werkloosheid en huiselijk geweld. Van de regering hoeft de bevolking geen hulp te verwachten. De hulp komt grotendeels van kerkelijke organisaties. Hanna: 'Veel hulpinstanties stuiten steeds op hetzelfde probleem: na een poosje is het geld op. Economisch gezien heeft het land geen goede ontwikkeling doorgemaakt. Er is weinig werk, het salaris is mager. En de regering is corrupt.' Dianne: 'Sommige mensen zeggen dat het in de Sovjettijd beter was. Er waren toen meer voorzieningen. Een gebied in Moldavië, Transistrië, wil weer bij Rusland aansluiten. Een ander gedeelte juist bij de Europese Unie. Het land is politiek verdeeld.'

'De regering geeft het geld op de verkeerde manier uit,' zegt Alina. 'Ik denk dat de regering zich meer moet inzetten voor de bevolking die in armoede verkeert.'

MOLDOVAN CHRISTIAN AID

'Toen ik bij *Moldovan Christian Aid* (MCA) kwam, had ik geen idee dat deze organisatie bij zo veel uiteenlopende projecten betrokken is,' zegt Anna. 'Het zijn niet alleen de jonge moeders die worden ondersteund. Elke generatie heeft wel een probleem en

▲ DIANNE EN YTINA ONTMOETEN HUN GASTGEZIN

voor elke generatie is er wel een project. Werknemers van het MCA leidden ons gedurende de week door het land om verschillende projecten te kunnen bezoeken. Ons eerste bezoek was bij een weeshuis. Er zat een blind jongetje naast me. Hij had een vriendelijke lach op zijn gezicht en zei dingen tegen me die ik niet verstond. Later hoorde ik dat deze jongen niet blind was geboren, maar blind was geworden door seksueel misbruik. Dat zal ik nooit meer vergeten! Dat een kind zoiets moet meemaken is echt ongelooflijk. Ik keek die dag naar de vrouw die het weeshuis had opgericht en ik zag hoe zij met de kinderen omging. Ik weet nog dat ik dacht: 'Deze vrouw geeft hen weer wat hoop en liefde.'

We bezochten ook een rehabilitatiecentrum voor meisjes die slachtoffer zijn geweest van vrouwenhandel. En we gingen naar een naschoolse opvang voor kinderen en een opvangcentrum voor oude mensen. Verder bezochten we een dorp met achtenveertig bewoners die met tuberculose besmet zijn.'

'Dat dorp heeft veel indruk op me gemaakt,' vertelt Alina. 'Ik vond het triest om te zien dat er bijna niets voor die mensen wordt gedaan en dat de ziekte zich alleen maar verspreidt.'

BEGIN VAN NIEUW LEVEN

Het project *Begin van nieuw leven* van het MCA steunt alleenstaande moeders

die moeilijk kunnen rondkomen. Elke maand brengen mensen van dit project een bezoek aan de jonge moeders en verstrekken ze hen een pakket met basisspullen. 'Eén alleenstaande moeder heeft me erg geraakt,' zegt Hanna. 'Vooral toen ze zei dat ze het niet erg vond dat wij haar zo veel persoonlijke vragen stelden, omdat ze dan 'met iemand kon praten'. Ze woont samen met haar twee kinderen in een huis dat niet van haar is. Ze heeft weinig spullen en vrijwel geen geld voor de eerste levensbehoeften.' 'Ik vond de bezoeken aan de jonge moeders heftig,' zegt Alina. 'Ze wonen in piepkleine ruimtes en moeten leven van een klein bedrag.'

▲ SOCIALE OPVANG KINDEREN

40DAGENTIJD CAMPAGNE

In het kader van de 40dagentijd campagne 2011, *Ik zie je!*, gaan de jongeren in maart en april langs kerken en scholen om over Moldavië te vertellen. Op deze manier zijn zij ambassadeur van de campagne. 'Ik zie het als mijn taak om mensen in Nederland bewust te maken van de situatie in Moldavië, een land dat maar drieënhalve uur vliegen van ons verwijderd is,' aldus Alina.

JONGE MOEDERS IN NEDERLAND

Ook in Nederland zijn er jonge moeders die moeite hebben om rond te komen en vaak thuiszitten. Het Pastoraat Oude Wijken in Rotterdam, waaraan in de 40dagentijd ook aandacht wordt besteed, biedt zorg aan deze jonge vrouwen. Hoe geeft deze organisatie daar vorm aan?

Jeugdwerkster Carla Boogaard vertelt erover: 'Ik werk met kinderen en jongeren. Een van de activiteiten is de meidengroep. Elke donderdagavond komen enkele meiden samen. Eerst eten ze gezamenlijk. Dat is nieuw voor hen. Na het eten wordt de groep in tweeën gesplitst: jonge meiden van elf tot dertien jaar en de ouderen van veertien tot zestien jaar. Terwijl de ene groep afwast, gaat de andere groep door met het programma. Vooral de oudere meiden vinden het leuk om met elkaar te praten. Verschillende onderwerpen komen aan bod, zoals toekomstplannen, zelfbeeld, verliefdheid, familie en je lichaam. Elk meisje kent wel iemand die in haar tienerjaren zwanger raakte of in handen viel van een loverboy.'

Naast de wekelijkse bijeenkomsten voor jongeren organiseert het Pastoraat Oude Wijken uitjes in schoolvakanties. 'We organiseren ongeveer vijf keer per jaar een uitstapje voor jonge alleenstaande moeders en hun kinderen,' vertelt Carla. 'Het is meer dan een uitje. De vrouwen bouwen een klein netwerk op van alleenstaande moeders. Het is fijn als je via dat netwerk een moeder kent die eens op je kind kan passen.' Carla probeert zo veel mogelijk contact te hebben met de gezinnen. 'Het liefst wil ik een centrum openen waar elke dag iemand aanwezig is die kinderen en ouders opvangt.'

Zowel in Moldavië als in Nederland is opvang voor jonge alleenstaande moeders en zwangere meisjes nodig. In de 40dagentijd wordt hier aandacht aan besteed. Deze jonge vrouwen worden 'gezien'.

Anna Elings is een van de deelnemers van de jongerenreis naar Moldavië.

▲ YTINA, DIANNE EN DE VROUW UIT HET GASTGEZIN

➤ In de 40dagentijd staan zes projecten centraal. Twee daarvan komen in dit artikel ter sprake: *Moldovan Christian Aid* in Moldavië en het Pastoraat Oude Wijken in Rotterdam. Kerk in Actie ondersteunt beide projecten. U kunt dit ook doen door een bijdrage over te maken naar rekening 456 van Kerk in Actie o.v.v. projectnummer W 009226 (*Moldovan Christian Aid*) of o.v.v. projectnummer D 050118 (Pastoraat Oude Wijken).

Zie voor meer informatie:
www.kerkinactie.nl/40dagentijd.

Draagvlak voor Interactiefrelatie

CLASSIS KATWIJK BOUWT AAN RELATIE MET NIGERIA

Een relatie met elkaar aangaan is één ding, een relatie onderhouden is hard werken. Zeker als het twee verschillende culturen betreft. Een delegatie van de classis Katwijk bracht in 2008 een bezoek aan partners van Kerk in Actie in Nigeria en in 2010 volgde een tegenbezoek. Maar hoe verder?

De relatie tussen de classis Katwijk en Nigeria ontstond enkele jaren geleden: een Nigeriaanse delegatie bracht een bezoek aan Rijnsburg en Voorhout en gemeenteadviseur Dick van Dijk ging op bezoek in Nigeria. Daarna maakte een delegatie vanuit de classis kennis met twee partners van Kerk in Actie: ERCC (*Evangelical Reformed Church of Christ*) en JPRM (*Justice Peace and Reconciliation Movement*). ERCC heeft onder meer hiv-/aidsprogramma's en educatieve programma's voor weduwen. JPRM is een vredesorganisatie gevestigd in Jos, het snijpunt van het islamitische en christelijke deel van het land. Via scholing en landbouwprojecten worden beide bevolkingsgroepen gestimuleerd vreedzaam met elkaar te leven.

BEZOEK AAN NIGERIA

In april 2008 brachten negen gemeentelieden van verschillende kerken in de classis Katwijk een bezoek aan de twee partners in Nigeria. Een reis die een

behoorlijke indruk heeft gemaakt aan beide zijden. Vooraf was de reis nog onzeker in verband met de komst van Wilders' film *Fitna*. Veiligheid gaat tenslotte voor alles. Eenmaal bij de ERCC in Nigeria was er de confrontatie met de werkelijkheid in Nigeria zoals het gebrek aan medicijnen in het ziekenhuis, tegelijkertijd was er de verwondering over de kracht van de vrouwen daar. Of neem de gepassioneerde preken tijdens de Engelstalige diensten die fors langer duren dan de gemiddelde dienst in Nederland. Wel werd de illusie dat de jeugd daar veel spiritueler is, enigszins tenietgedaan. Ook in Nigeria wordt geworsteld met 'de jeugd van tegenwoordig'. Soms lijkt het of er geen respect meer is voor de ouders. Een bezoek aan de kerk wordt vaak uitgelegd als een vlucht uit de alledaagse werkelijkheid. Bij het bezoek aan de JPRM werden we aangenaam verrast door een ontvangstprogramma met muziek en dans. Omgekeerd deed het de mensen

daar zichtbaar goed dat een delegatie uit Nederland naar hun dorp was afgereisd. Toen de delegatieleden het grote gebrek aan schoon drinkwater zagen, besloten ze in overleg met de JPRM en Kerk in Actie een actie te starten om de dorpen van waterpompen te voorzien. Dat heeft geresulteerd in de plaatsing van een fors aantal pompen.

TEGENBEZOEK

De indrukwekkende reiservaring werd na terugkomst in verschillende kerken in de classis gedeeld. Tegelijkertijd werd er gewerkt aan een tegenbezoek. Een strakke organisatie is Nederlanders wel toevertrouwd. Er werd een programma opgezet met tal van elementen uit 'kerk en samenleving'. In september 2010 was het zo ver: een delegatie van zowel de ERCC als de JPRM werd verwelkomd in de classis Katwijk. De delegatie bestond voornamelijk uit mensen van de top van de organisatie in plaats van 'gewone' gemeenteleden zoals aanvankelijk bedoeld was. Dit had wel het voordeel dat deze mensen op organisatieniveau in Nigeria gebruik konden maken van hun opgedane inzichten. Wat verder opviel was dat de twee partnerorganisaties elkaar nauwelijks kenden. Door het gezamenlijk bezoek aan Nederland hebben beide organisaties nu contact met elkaar.

PROGRAMMA

De acht Nigerianen kregen een vol programma: Een ontvangst op het gemeentehuis en een bezoek aan de sociale dienst, een bezoek aan een verpleeghuis, een rondleiding door scholen, een ontmoeting met een vrouwenorganisatie en een bezoek aan diaconaal centrum De Bakkerij in

▲ BEZOEK DELEGATIE UIT NIGERIA AAN CLASSIS KATWIJK

➤ STEUN NODIG

Steun aan de partners in Nigeria blijft nodig. De kerk daar staat sterk onder druk. De spanningen tussen christenen en moslims lopen soms hoog op. Kerk in Actie steunt de JPRM, die de dialoog bevordert tussen christenen en moslims. Deze organisatie doet haar werk in de deelstaat Adamawa, een gebied in het noordoosten van Nigeria waar moslims en christenen in gelijke aantallen vertegenwoordigd zijn. Zij zijn nauw bij elkaars leven betrokken, ook door gemengde huwelijken. Kerk in Actie steunt ook de ERCC, een reformatorische partnerkerk in Midden-Nigeria. Kerk in Actie onderhoudt het contact met deze kerk, steunt het diaconale werk en de predikantenopleiding. Zo wordt er gezorgd voor elektriciteit en internet, waardoor er meer communicatieve mogelijkheden zijn.

U kunt het werk van beide organisaties steunen door een bijdrage over te maken op rekening 456 t.n.v. Kerk in Actie o.v.v. projectnummer Z 004624 (JPRM) of o.v.v. projectnummer Z 009129 (ERCC).

Leiden. Ook maakten zij kennis met een asielzoekerscentrum en met de Interkerkelijke Werkgroep Asielzoekerscentrum Katwijk. De delegatieleden raakten zichtbaar geroerd door de ontmoeting met Burundezen die het geweld in hun land waren ontvlucht. Op zondag bezochten zij verschillende kerkdiensten in de classis. De verschijning van de Nigerianen in hun karakteristieke kleding was toch van een ander gehalte dan toen wij als delegatielid een praatje hielden over onze reis naar Nigeria. President Adamu van de ERCC sprak bij die gelegenheid van een 'overweldigend bezoek'.

Bijzonder was het bezoek aan de laagdrempelige 'boekdienst' met gospelband in Rijnsburg, waar veel jeugd op afkwam. Juist die ontmoeting met jongeren hebben de Nigerianen zeer gewaardeerd en als inspirerend ervaren. Andersom werkte de swingende koorzang van de Nigerianen aanstekelijk voor de 'stijve' Nederlanders. Ook bezochten de Nigerianen een rooms-katholieke dienst van de parochie die bijgedragen had aan het waterpompproject.

KERKLEDEN IN NIGERIA ▲

GESPREKKEN

Er waren boeiende gesprekken: met het breed moderamen van de classis, maar ook tussen de bedrijven door. Onder meer over hoop op Jezus Christus. Opmerkelijk waren de spontaniteit, vrijmoedigheid en het rotsvaste geloof van de Nigerianen. We bleken wat geloof betreft veel met elkaar gemeen te hebben. Ibrahim Usman van de JPRM, de enige moslim in het gezelschap, gaf aan dat vrede alleen mogelijk is door respect voor elkaar te hebben. Zulke geluiden klonken ook bij de gesprekken in Gouda met lokale vrijwilligers die actief zijn in de dialoog met moslims en bij het onderhoud met het moderamen van de generale synode in Utrecht.

HOE VERDER?

Zoals het vaak gaat, worden contacten in een week tijd snel opgebouwd en valt afscheid nemen zwaar. En als het dan na enkele weken dagelijkse beslommeringen tijd is voor evaluatie, rest de vraag: 'Hoe verder?' Gelukkig wordt de relatie gesteund door tussen-tijdse bezoeken van de secretaris-generaal van de ERCC en de voorzitter van de JPRM. Daardoor zijn nu concreet afspraken gemaakt over de aanleg van elektriciteit en internet in het kantoor van de ERCC en de opleiding voor predikanten (*Ayu Seminary*). Zo wordt het in elk geval makkelijker om contact te onderhouden. Mogelijk wordt in de toekomst de jeugd hierbij betrokken. De continuïteit van de relatie met Kerk in Actie, alsook met Luisterend Dienen, biedt in elk geval waarborg. De classis zou daarop goed kunnen inhaken. De

gemeenten in de classis hebben ruimhartig bijgedragen om beide bezoeken mogelijk te maken, maar voor de toekomst moet dit draagvlak opnieuw worden opgebouwd. Tegelijkertijd geldt: als je elkaar niet echt ziet is het moeilijk de motivatie te behouden. Elkaar bezoeken naast internetcontacten lijkt dan ook de aangewezen weg. Er ligt momenteel een voorstel om per jaar een thema vast te stellen en dat in te brengen in het contact met de partners in Nigeria.

Eric Citroen is een van de delegatieleden die in 2008 een bezoek brachten aan partners van Kerk in Actie in Nigeria.

▲ BIBLIOTHEEK IN AYU

Ontwikkeling in eigen handen

SUCCESSVOLLE ZELFHULPGROEPEN IN BANGLADESH

'Ontwikkeling in eigen handen': het motto van het Team voor Sociale Ontwikkeling in Bangladesh, waarmee Kerk in Actie sinds 1995 een partnerrelatie heeft.

Een raak gekozen motto, want echte ontwikkeling kan niet van buiten komen, hoogstens kunnen er goede voorwaarden worden geschapen en processen gestimuleerd. Armoede is een complex geheel waarbij vele factoren een rol spelen.

UST

Het Team voor Sociale Ontwikkeling (*Unnayan Shahojogy Team*) in Bangladesh, kortweg UST, heeft een solide ervaring op het gebied van ontwikkeling van zeer arme gemeenschappen. Vrouwen en kinderen vormen een belangrijk speerpunt. Zo werkt het UST aan de verbetering van de situatie van ruim elfduizend gezinnen. De bevolking wordt geholpen om op den duur zelf toegang tot haar rechten te creëren zoals deze door de overheid zijn vastgelegd in wetten en maatregelen.

Het huidige project van het UST wordt uitgevoerd in de districten Nilphamari en Gaibandha. Deze gebieden worden, mede door de klimaatverandering, vaak getroffen door natuurrampen. In combinatie met de overbevolking leidt dit ertoe dat deze gebieden tot de armste districten van Bangladesh

▲ BIJENKOMST VAN EEN ZELFHULPGROEP

behoren. Vijftwintig procent van de bevolking heeft een chronisch voedselgebrek en moet elk jaar door een 'hongerseizoen' in de maanden oktober en november. In deze maanden komt er geen voedsel van het land.

ZELFHULPGROEPEN

Startpunt voor het UST is een zelfhulpgroep, *samity* genoemd. Per dorp worden er tien tot twaalf van zulke groepen gevormd. Elke groep bestaat uit ongeveer twaalf personen, heeft een vaste organisatiestructuur en een

DYNAMISCH LEIDERSCHAP

Sjaguri was een eenvoudige vrouw in het dorpje Kamalerpara in het Gaibandha district. Zij bracht haar dagen door zoals vele andere arme en achtergestelde vrouwen in dit gebied. Met hulp van het UST richtte zij in 2008 een zelfhulpgroep op. De groep gaf haar de verantwoordelijkheid voor de boekhouding. Ook nam ze deel aan een driedaagse training

over leiderschap. Gaandeweg bleek dat zij een natuurlijke gave had voor ontwikkeling, communicatie en dynamisch leiderschap. Het werd deel van haar leven om lokale overheden te vragen op te komen voor de rechten van de arme bevolking. Sjaguri werd gekozen als vertegenwoordigster van het dorp en van de boerenorganisatie. In die

hoedanigheid werkt ze nu aan de voedselsituatie voor de armen in het district. Ook andere zaken verbeteren dankzij haar leiderschap: ouderen ontvangen een klein pensioen, boeren hebben toegang tot beter zaaigoed, gezinnen beschikken over fruit- en groentetuintjes en hebben betere gezondheidszorg dan voorheen.

EENDEN ALS EEN GOEDE START

Alifa woont in het dorp Kamaler Para in het Gaibandha district. In 1995 trouwde ze met Amullah. Ze kregen een zoon en een dochter. De kleine visserij van Amullah bracht weinig op en tijdens het 'hongerseizoen' had het gezin onvoldoende te eten. Op een dag hoorde Alifa van een zelfhulpgroep. Haar interesse was gewekt en met hulp van het UST richtte ze een groep op van dertien vrouwen. De groep kwam regelmatig bij elkaar en elke week legde ieder lid vijf taka (= vijf eurocent) in om te sparen. Dit spaargeld liep op tot zesenvestig-honderd taka.

Via het UST ontving Alifa twee soorten training: verzorging van pluimvee en kleine handelsactiviteiten. Na deze trainingen ontving zij vier eenden en

een startbijdrage om de activiteiten te kunnen ontplooiën. Na vier maanden gingen de eenden eieren leggen. Door de verkoop van jonge eenden slaagde Alifa erin om meer eenden aan te schaffen. Zij kon toen drieduizend taka in de visserij van Amullah investeren. Met de verbeterde inkomsten van haar man en een lening uit de spaarkas van de zelfhulpgroep kon een kalf gekocht worden. Inmiddels heeft het gezin zestien eenden. Alifa en haar man zijn nu goed in staat om de kosten van het gezin op te brengen. Ook kunnen de kinderen naar school gaan.

▲ ALIFA VOERT HAAR EENDEN

gezamenlijk beheerde spaarrekening. Afhankelijk van de behoefte van een groep biedt het UST trainingen aan op het gebied van kleinschalige groente- en fruitteelt, organische landbouw, (pluim-)veehouderij, visserij of micro-ondernemerschap. Ook verzorgt het UST bewustwordingsbijeenkomsten over vrouwen- en kinderrechten, leiderschap, de traditie van de bruidsschat en klimaatverandering. Elke groep komt een keer per week bij elkaar en alle leden doen een wekelijkse inleg om te sparen. Het UST voorziet ook in een kleine startbijdrage voor inkomens genererende activiteiten. Deze bijdrage is noodzakelijk omdat de allerarmsten anders geen mogelijkheden hebben om een activiteit te beginnen. Training zonder startbijdrage zou daarom geen effect sorteren. Het werk van het UST heeft al tot meer dan achthonderd zelfhulpgroepen geleid. Per jaar komen er ongeveer vijftienveertig bij.

Ondernemen en zorgen voor een goede organisatie zijn de succesvolle onderdelen van de zelfhulpbenadering van het UST. Veel aandacht wordt gegeven aan de situatie van vrouwen. Het UST creëert kansen zodat zij zelf voor een inkomen kunnen zorgen. De rol van vrouwen is daarmee enorm veranderd. Vrouwen hebben een belangrijke positie in het gezin en dragen substantieel bij aan het gezinsinkomen.

FEDERATIES

Zelfhulpgroepen vormen het centrale punt van ontwikkeling in de dorpen. De vervolgstap is dat vertegenwoordigers van deze groepen tot een overstijgend organisatieverband komen. Dit door een federatie te vormen (*Gram Unnayan Parishad*). Een federatie bestaat uit ruim zeshonderd leden. Evenals een zelfhulpgroep heeft een federatie een vaste structuur. Ze vormt voor de zeer arme bevolking de weg bij uitstek om in gesprek te komen met de (lokale) overheid. En de overheid steunt de bevolking eerder als ze zelf initiatieven ontplooit. Zo kunnen deze mensen werken aan de toegang tot voorzieningen waar zij krachtens bestaande wetgeving recht op hebben. Denk aan de verbetering van onderwijs en gezondheid, aan water- en sanitaire voorzieningen, bescherming tegen overstromingen en het op een eerlijke manier omgaan met de landrechten. De leiding van de federatie overlegt niet alleen met de overheid, maar speelt ook een rol bij de bemiddeling van conflicten. Daarnaast vormt ze het aanspreekpunt voor andere organisaties.

UITDAGINGEN

Het werk van het UST kent vele uitdagingen. Zo is het moeilijk om training te geven aan vrouwen die niet gewend zijn om scholing te krijgen. Deze vrouwen zijn vaak analfabeet. Bovendien zijn ze meestal moeilijk in staat nieuwe dingen te

leren doordat zij structureel ondervoed zijn en een slechte gezondheid hebben. Een andere uitdaging is de duurzaamheid van het werk. Pas als de gemeenschappen erin slagen zich ook op hoger niveau effectief te organiseren en een gesprekspartner te worden voor de (lokale) overheid en andere organisaties worden de kansen op een blijvende ontwikkeling groter.

Henja Visser werkt als regiocoördinator bij ICCO & Kerk in Actie.

➤ Zie voor meer informatie over het UST: www.ustbd.org en www.kerkinactie.nl (Kerk en gemeenten, Interactief: bij 'Bangladesh Interactief' zijn jaarverslagen en foto's van het UST te vinden). Enkele gemeenten in Epe, Oudewater, Zeewolde en Broek in Waterland zijn Interactief met het UST verbonden.

Ook u kunt het werk van het UST steunen door een bijdrage over te maken op rekening 456 t.n.v. Kerk in Actie o.v.v. projectnummer W 005347.

ICCO vaart nieuwe koers

ICCO is op een cruciaal punt beland. Ze wil af van de overheid als belangrijkste geldschieter en is zoekende naar een nieuwe weg. Kerk in Actie is daarbij bondgenoot.

Geef me de helderheid om de dingen te accepteren die ik niet kan veranderen, de moed om ze te veranderen wanneer dat mogelijk is en de wijsheid om het verschil tussen die twee te zien.

Dit oude gebed staat op een plakkaat dat Marinus Verweij (52) meekreeg toen hij in 1992 uit Zimbabwe vertrok waar hij als tropenarts een ziekenhuis runde. En die wijsheid kan hij als voorzitter van de Raad van Bestuur van ICCO goed gebruiken. Met de vermindering van de overheidssteun met ruim dertig procent moet ICCO pijnlijke keuzes maken.

CULTUUROMSLAG

Verweij: 'ICCO is op een cruciaal punt beland. De overheid heeft aangegeven dat we minder afhankelijk van haar moeten zijn en heeft ons uitgedaagd onze maatschappelijke taak nadrukkelijker op te pakken. ICCO moet duidelijker geworteld zijn in het

➤ Marinus Verweij komt uit de traditie van ICCO. 'Mijn roots liggen in de protestantse kerk waar ik actief lid ben. Mijn inspiratie en motivatie om tien jaar in Afrika te werken liggen in mijn geloof. En dat geloof bezie ik vanuit een inclusieve gedachte. Desmond Tutu is mijn grote voorbeeld. Hij doet enorm goede maatschappelijke dingen, is aartsbisschop en dat zie je ook aan zijn uiterlijk. Niemand die tegen hem zal zeggen 'hey, joh, doe eens een trainingspak aan.' Hij is wie hij is. Hij werkt vanuit zijn geloofsovertuiging, maar sluit niemand buiten. Dat geldt ook voor ICCO. We hebben onze wortels in het protestants-christelijke deel van Nederland, maar we gaan niet terug naar de verzuiling.'

Zie voor meer informatie over ICCO en de regiokantoren: www.icco.nl

kerkelijke deel van de Nederlandse samenleving. Onze samenwerking met Kerk in Actie is dan ook heel belangrijk. Ook is de tijd rijp om fondsen te werven. Om dat te kunnen doen, moet ICCO wel een cultuuromslag maken. We moeten ondernemender worden en mede-investeerdens en medefinanciers vinden die met ons de strijd tegen armoede en onrecht aan willen gaan.'

AFSLANKEN

De fors verminderde inkomsten hebben grote gevolgen voor de armen en rechtelozen, en voor de partnerorganisaties in het Zuiden, legt Verweij uit. 'We ontkomen er niet aan om in landen programma's af te slanken en soms te beëindigen, maar we blijven werken in de meest kwetsbare landen.' ICCO probeert de acht regiokantoren, die ze samen met Kerk in Actie runt in ontwikkelingslanden, zo veel mogelijk te ontzien. Dat betekent wel een flinke teruggang van medewerkers in het kantoor in Utrecht.

PEILERS

Verweij: 'We moeten ons versneld transformeren van medefinancieringsorganisatie naar maatschappelijke organisatie. Met kracht moeten we aan maatschappelijke legitimatie bouwen. Ik geloof echt niet dat Nederlanders minder begaan zijn met hun medemens in het Zuiden. De wereld wordt juist kleiner, vakanties en stages gaan naar verre oorden. Als ICCO moeten we daar nog meer aansluiting bij vinden. We moeten ons afvragen waar we in 2015 willen zijn.' Verweij noemt een drietal peilers voor ICCO: 'Allereerst zetten we nog sterker in op het betrekken van sociaal-economisch zwakkere mensen bij de productieketen. Dat betekent dat we de mogelijkheden voor kleine boeren vergroten door afzetmarkten te zoeken. Interessant is hoe we niet drieduizend boeren, maar dertigduizend boeren kunnen bereiken. Voor

deze schaalvergroting moeten we ons toeleggen op sociaal ondernemerschap: Samenwerken met ondernemende mensen, bedrijven en organisaties in Nederland en in ontwikkelingslanden. De meerwaarde van ICCO is dat we een fijnmazig netwerk van partners hebben en dat we via de regiokantoren efficiënt kunnen samenwerken. Zo werken we samen met een Zweeds bedrijf dat een Paraguaans calorievrije plantaardige zoetstof wil introduceren in de Europese voedselindustrie. ICCO participeert in de onderneming door een bijdrage te leveren aan de training en organisatie van tweeduizend boeren, die op hun beurt een goede prijs krijgen voor hun waar. Een tweede peiler is het emanciperen van rechtelozen en achtergestelden, zoals inheemse gemeenschappen, vrouwen, landlozen en vluchtelingen. De derde peiler is het veranderen van systemen door de bundeling van krachten. Daarin speelt ICCO de rol van makelaar door verschillende partijen bij elkaar te brengen. Onze slogan is wel *ICCO - partner van ondernemende mensen*, maar dat betekent niet dat we geen oog hebben voor mensen die niet kunnen ondernemen, zeg maar de allerarmsten en rechtelozen.'

Hanan Nhass werkt als bedrijfsjournalist bij ICCO.

GROENE ENERGIE

Stap over op groene energie van Greenchoice en steun Kerk in Actie! U kunt overstappen op groene energie en u ontvangt 0,25 eurocent korting per kWh groene stroom en elke m³ groen gas die u gebruikt. Als u overstapt, helpt u niet alleen het milieu, u steunt ook duurzame energieprojecten in ontwikkelingslanden. Greenchoice doneert namelijk voor elke kWh groene stroom die u gebruikt 0,25 eurocent aan het FairClimate programma van Kerk in Actie. Meer informatie: www.kerkinactie.nl/fairclimate of www.greenchoice.nl/fairclimate, tel.: (010) 478 23 26.

LANDELIJKE ZENDINGS DAG: VUURWERK!

Waarvoor staat u in vuur en vlam? Kom naar de Landelijke Zendingdag op zaterdag 9 april 2011 en laat u inspireren door boeiende workshops en vurige gesprekken. De dag is bedoeld voor vrijwilligers van zwo- en zendingscommissies. Zowel nieuwkomers als 'gevorderden' op zendingengebied zijn van harte welkom. U maakt zelf uw keuze uit verschillende workshops en presentaties. Let op: de zendingdag is op 9 april en niet zoals eerder aangekondigd op 16 april. De dag wordt gehouden in het landelijk dienstencentrum van de Protestantse Kerk te Utrecht. Aanmelding: www.kerkinactie.nl/zending, of e-mail: marjon.boerman@iccoenkerkinactie.nl, of tel.: (030) 880 1847.

POLL

Op de website van Kerk in Actie staat iedere maand een korte stelling waar u op kunt reageren. Gemiddeld stemmen zo'n vierhonderd mensen. Een idee voor u om ook mee te doen? Een paar uitslagen van de polls in 2010:
Wat is volgens u het belangrijkste van Zending anno 2010?
 Praktische hulp bieden vanuit geloof (57%). Ons geloof wereldwijd met elkaar delen (27%). Ons geloof uitdragen (9%). Zending is niet meer van deze tijd (7%).
Welke rol moeten kerken hebben bij armoedebestrijding in Nederland?
 De overheid aanspreken én zelf hulp bieden (84%). De overheid aanspreken op haar rol (8%). Zelf hulp bieden (5%). Geen, dit is een overheidstaak (3%).

Josien Folbert Openheid voor dialoog?

Religieus geweld neemt toe, tolerantie tussen aanhangers van verschillende godsdiensten neemt af. In Indonesië worden kerkgebouwen gesloten door de dreiging van extremistische moslims. In Egypte en Irak worden mensen in kerken vermoord. De daders van deze gewelddadige acties zitten opgesloten in hun absolute geloofswaarheid. Ook sommige christenen in Indonesië hebben zich in die absolute waarheid

opgesloten: alle moslims zijn vijanden van de christenen. Ze moeten worden overgehaald zich te bekeren. Soms is er grote sociale inzet: schoolgeld, een maandelijks hoeveelheid rijst.

Fanatieke moslims voeren oorlog tegen de christianisatie, zoals elders fanatiekelingen de oorlog tegen de islamisering hebben geproclameerd. Indonesië kent deze twee uitersten: extremistische groepen moslims en fanatieke christenen. Beide groepen voeden wantrouwen en angst, gaan de strijd aan om 'de waarheid' en laten de verbale strijd uitlopen op geweld en oorlog.

In een verbale strijd is geen ruimte voor ontmoeting en dialoog. In gewelddadige conflicten is het onvermijdelijk dat de overheid, rechterlijke macht en politie optreden en bescherming bieden. Dat gebeurt vaak te weinig en te laat. We moeten ons echter niet blind staren op de uitersten. Er zijn vele mogelijkheden tot een open dialoog.

Heel graag deel ik het verhaal van een predikant die ik enkele maanden geleden ontmoette op Midden-Java. Dominee Gunarto bestudeert de mystiek in de islam op Java. Hij wil promoveren. Een moslimhoogleraar begeleidt hem en is onder de indruk van wat hij heeft geschreven. Daarom vraagt deze moslim: 'Waarom word je geen moslim? Je staat in je geloofsbeleving dichtbij ons. Bovendien heb je leiderschapskwaliteiten. Je zult vast en zeker een vooraanstaand mens worden in onze gemeenschap.' Gunarto lacht wat en zegt: 'Nee, mijn geloof wil ik niet loslaten. Het is te waardevol voor me.' De hoogleraar vraagt door, maar Gunarto zegt: 'Wil je echt het geheim van mijn geloof weten?' Na enige aarzeling zegt Gunarto: 'Mijn geheim is dat ik mijn zestienjarige dochter vergeving kan vragen.' Er valt een stilte. De hoogleraar snapt er niets van. Gunarto: 'Ik heb haar vergeving gevraagd. Ze werd zwanger, zestien jaar oud. Een klap die mij tot inkeer bracht. Ik was ambitieus, weinig thuis, was er niet voor haar. Dat was mijn fout. Daarom heb ik haar vergeving gevraagd.'

Dominee Gunarto geeft geen dogmatisch getuigenis, maar vertelt een stukje van zijn (pijnlijke en vreugdevolle) levensverhaal. Vergeving vragen hoort heel praktisch bij dat geloofsgeheim. De hoogleraar is diep geraakt door dit persoonlijke getuigenis. Hij begrijpt dat Gunarto dit geloofsgeheim blijvend koestert en niet loslaat. Het gesprek met de hoogleraar gaat door, maar daar is deze column te beperkt voor.

Josien Folbert werkte van 2006 tot 2010 als uitgezonden medewerker voor de organisatie Percik in Indonesië, een organisatie die zich inzet voor de interreligieuze dialoog.

Geef net als Maarten voor Kerk in Actie

HET VOORDEEL VAN NOTARIEEL SCHENKEN

Maarten de Groot heeft altijd veel belangstelling gehad voor ontwikkelingswerk. 'Mensen daar hebben zoveel minder kansen dan wij. Dat realiseer ik mij terdege en daarom voel ik me verantwoordelijk om bij te dragen aan het welzijn in ontwikkelingslanden.'

De Groot: 'Ik ben waterbouwkundige en heb overwogen om bijvoorbeeld in Afrika aan het werk te gaan. Maar met mijn aanleg en specialisatie kan ik me veel beter nuttig maken in Nederland. Via Kerk in Actie kan ik het ontwikkelingswerk financieel steunen. Toch blijft het lastig om te geven op afstand. Hoe weet ik of mijn geld goed besteed wordt? Voordat ik besloot om Kerk in Actie te steunen ben ik daarom erg kritisch geweest. Je hoort soms dat ontwikkelingswerk verdeeldheid zaait onder de mensen daar. Gelukkig stimuleert Kerk in Actie mensen juist om samen te werken. En Kerk in Actie is heel open over haar werk. Alle projecten zijn op de website terug te vinden, met een uitgebreide beschrijving. Externe berichten over Kerk in Actie, bijvoorbeeld in de krant, hebben mijn vertrouwen alleen maar bevestigd.'

BELASTINGVOORDEEL

'Ik heb mijn gift vastgelegd in een notariële akte. Dat heeft als grote voordeel dat ik bij mijn aangifte inkomstenbelasting mijn gift volledig van mijn bruto-inkomen kan aftrekken. Het belastingvoordeel laat ik ten goede komen aan Kerk in Actie. Zo betaalt de belasting ook mee aan ontwikkelingswerk. Bovendien scheelt

VOORWAARDEN NOTARIËLE SCHENKING

Overweegt u notarieel te schenken aan Kerk in Actie? Dan is het goed de voorwaarden te kennen die aan deze vorm van schenken zijn verbonden: U verbindt zich om tenminste vijf jaar lang jaarlijks een bepaald bedrag aan Kerk in Actie te schenken. De Protestantse Kerk in Nederland aanvaardt de schenking namens Kerk in Actie. Dit moet worden vastgelegd in een notariële akte, opgemaakt door een notaris. Wij nemen de kosten daarvan voor onze rekening, mits de jaarlijkse gift aan de Protestantse Kerk en/of Kerk in Actie (exclusief plaatselijke gemeente) tenminste honderd euro bedraagt.

INLEG NU NOG SNELLER BIJ PLAATSELIJKE GEMEENTEN

Er is veel belangstelling voor notarieel schenken, vooral in combinatie met een gift voor de plaatselijke gemeente of diaconie. Het aantal aanmeldingen groeit wekelijks. Op dit moment hebben de akten samen een totale waarde van bijna 150.000 euro voor de plaatselijke gemeente en/of diaconie. In 2010 werd de gift voor de lokale gemeente vier keer per jaar vanuit het landelijk dienstencentrum in Utrecht doorgestort naar de plaatselijke gemeenten. Vanaf 2011 is dat anders:

▲ MAARTEN DE GROOT

akte later in het jaar gepasseerd is, dan wordt de inleg vlak er na in één keer overgemaakt aan de plaatselijke gemeente.

Jorn Woudt is werkzaam bij Communicatiebureau Dirigo.

➤ Kerk in Actie voert het wereldwijde diaconale en zendingswerk uit van de Protestantse Kerk in Nederland. Het werk is verdeeld over zes programma's: Zending, Wereld-diaconaat, Diaconaat in Nederland, Noodhulp, Kinderen in de Knel en FairClimate. Op de website van Kerk in Actie (www.kerkinactie.nl) kunt u daar meer over lezen. U vindt daar ook een beschrijving van de bijna vierhonderd projecten die door Kerk in Actie gesteund worden. Bijdragen aan Kerk in Actie via een notariële akte kan vandaag al. Het vastleggen is zo gebeurd. Via uw notaris of via Kerk in Actie. U hoeft alleen maar een formulier in te vullen. Kerk in Actie regelt de rest. *Bereken uw belastingvoordeel op www.kerkinactie.nl/schenken en regel uw schenking in tien minuten!* Meer informatie: Henk Lubberts, e-mail: h.lubberts@pkn.nl, tel.: (030) 880 14 56.

'DOORDAT IK NOTARIEEL SCHENK, BETAALT DE BELASTING MEE AAN KERK IN ACTIE.'

notarieel schenken veel post. Ik krijg geen giftverzoeken of andere brieven. Alleen vier keer per jaar het donateursblad *Vandaar*, zodat ik op de hoogte blijf van het werk van Kerk in Actie. En elk jaar een keurige bedankbrief.'

Uw gemeente ontvangt uw bijdrage voor het hele jaar al in het eerste kwartaal. Eind maart maken we de jaarlijkse gift over. Ook als u in termijnen betaalt. Zo kan uw gemeente eerder over uw gift beschikken. Als een notariële

Studio Arens / Kerk in Actie

Land: Brazilië.

Hoofdstad: Brasilia.

Regeringsvorm: federale republiek.

Aantal inwoners: ruim 190 miljoen.

Religie: christendom 85% en overig 15%.

Werken in een bruisend Brazilië

Sedert 1998 is Lieve Troch uitgezonden naar Brazilië. Zij werkt daar als hoogleraar Feministische Studies aan het Oecumenisch Instituut voor Postgraduale Studies (IEPG) in São Paulo, een opleiding tot master en doctor in de theologie en religiewetenschappen. Hiertoe gaat zij driemaal per jaar naar São Paulo. Daarnaast werkt zij aan de Radboud Universiteit te Nijmegen. Lieve vertelt hoe het is om in São Paulo te werken.

INTERNATIONAAL

Brazilië krijgt de laatste jaren steeds meer internationale aandacht. Het land is rijk aan grondstoffen en mineralen en herbergt het grootste natuurgebied ter wereld, het Amazonebekken. Het is de grootste producent ter wereld van sinaasappelen en suikerriet. Tegelijkertijd is er een enorme tegenstelling tussen arm en rijk. Binnen deze context is de vraag hoe met zinvragen wordt omgegaan zeer interessant. Het land is steeds meer gaan investeren in onderwijs en gespecialiseerde opleidingen. Ten aanzien van religie is het IEPG te São Paulo de enige expliciete oecumenische opleiding waar studenten een erkende studie tot master en doctor in de theologie en religiewetenschappen kunnen volgen. De studenten komen uit verschillende hoeken van dit immense land, maar ook uit andere landen van Latijns-Amerika.

GROEI

De laatste tien jaar is een groei te zien van vrouwelijke studenten. Hoewel vrouwen mondjesmaat officiële plaatsen in de kerken innemen, zijn ze wel diegenen waarop het kerkelijke, sociale en spirituele leven draait. Ze zijn loyaal, stellen voortdurend de belangrijke sociale problemen aan de orde en benoemen de religieuze vragen. Ik ondersteun met name vrouwelijke studenten die vervolgens als master en doctor in verschillende opleidingen aan protestantse seminaries als docent gaan werken. In het verleden werden vrouwen meestal opgeleid in de Bijbelwetenschappen. De laatste jaren neigen ze meer naar een systematisch theologische

sche opleiding met aandacht voor de sociale realiteit. Ik verzorg een breed scala aan thematische colleges met daarbij de nadruk op hedendaagse vormen en methoden van theologie in een postkoloniale situatie. Daarnaast begeleid ik vrouwen en mannen bij het opzetten en uitwerken van hun eindschrijven en promotieonderzoek.

TENDENSEN

Er doen zich aan de opleiding enkele opmerkelijke tendensen voor: steeds meer vrouwen promoveren, de eerste Indiaanse student behaalde een doctorsdiploma met een reflectie op de Indiaanse religie van binnenuit, en een aantal zwarte vrouwen werkt intensief aan de relatie tussen christelijke en Afro-Braziliaanse religies. Steeds meer kandidaten uit pentecostaalse kerken melden zich aan, waardoor duidelijk wordt dat deze kerken de noodzaak ervaren om op een systematische manier te reflecteren op hun eigen positie in het christelijke veld. Verschillende afgestudeerde vrouwen zijn nu prominente leidsters en docenten aan theologische opleidingen in Colombia, Costa Rica, Peru, Chili en Brazilië. Opvallend is dat zij veelal hun

studie cum laude afronden, iets dat verhoudingsgewijs niet zo vaak voorkomt bij de mannelijke studenten.

BRUGFUNCTIE

Het spannende van mijn werk in Brazilië en Nederland is dat ik als het ware een verkennerpost en brugfunctie heb die me de mogelijkheid geven van nabij mee te maken hoe religie zich handhaaft en ontwikkelt in een bruisende samenleving enerzijds en een sudderende bange Europese samenleving anderzijds. Alle problemen waar we in Europa mee te maken hebben zoals verstedelijking, geweld, aanwezigheid van zeer verscheiden culturen en de houding van religie daartegenover zijn uitgegroot aanwezig in de Braziliaanse samenleving. Niet voor niets wordt door sommige sociologen gesproken over de 'Brazilianisering' van de Europese samenleving. Een bijdrage leveren aan een hedendaagse taal voor theologie in zulke contexten ervaar ik als heel uitdagend. In São Paulo krijgen religie en theologie een nieuw gezicht, dit in een veelkleurige samenleving die probeert geweld en armoede in de greep te krijgen.

➤ Kerk in Actie steunt het werk van Lieve Troch aan het IEPG in São Paulo. Daarnaast worden beurzen verstrekt aan theologiestudenten. Doel is het vormen van een goed theologisch kader op academisch niveau in Latijns-Amerika. U kunt dit werk steunen door een bijdrage over te maken op rekening 456 t.n.v. Kerk in Actie o.v.v. projectnummer Z 004343.

40

DAGENTIJD

9 MAART T/M 23 APRIL 2011

Ik zie je!

17 APRIL 2011 COLLECTE KERK IN ACTIE TOTAAL

ING 456

**Kerk
in Actie**

Protestantse
Kerk